

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

2128 / 0732
DATA 13.11.2018

SENAT
663.23.11.2018

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă*, inițiată de doamna deputat UDMR Izabella-Agnes Ambrus împreună cu un grup de parlamentari UDMR (**Bp.436/2018**).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare modificarea *Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare*, în sensul introducerii unei prevederi potrivit căreia onorariul traducătorilor autorizați, în cadrul procedurilor civile desfășurate în fața instanțelor de judecată, să se suporte din fondurile Ministerului Justiției.

Potrivit *Expunerii de motive*, „Această prevedere nou introdusă în *procedura civilă* este deja reglementată și folosită în cadrul procedurilor penale, pentru că instanța în cursul procesului apelează din oficiu la serviciile unui traducător autorizat, astfel, costurile fiind suportate din fondurile Ministerului Justiției”.

II. Observații

1. În România, limba oficială este limba română¹. Caracterul oficial al limbii române instituie obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetățenilor cu autoritățile statului, în această limbă fiind redactate și aduse la cunoștința publică toate actele oficiale ale statului român. Consacrarea constituțională a caracterului oficial al limbii române trebuie coroborată cu dispozițiile art. 32 din *Legea fundamentală* referitoare la dreptul minorităților naționale de a învăța în limba lor maternă și de a fi instruite în această limbă și cu prevederile art. 128 din *Constituția României*, care reglementează dreptul minorităților de a utiliza limba maternă în justiție.

Astfel, statuând cu privire la limba în care se desfășoară procedura de judecată - limba română, dispozițiile art. 128 din *Constituție* prevăd că cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice, modalitățile de exercitare a acestui drept, inclusiv prin folosirea de interpreți sau traducători, stabilindu-se astfel încât să nu se împiedice buna administrare a justiției și să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați. Pe de altă parte, potrivit dispozițiilor art.². 14 din *Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, în cazul în care cetățeanul român aparținând unei minorități naționale solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat.

Mai mult, în situația în care toate părțile solicită sau sunt de acord să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure exercitarea acestui drept, precum și buna administrare a justiției, cu

¹ Art. 13 din *Constituția României, republicată*;

² 1) *Procedura judiciară se desfășoară în limba română.*

(2) *Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, în condițiile prezentei legi.*

(3) *În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat.*

(4) *În situația în care toate părțile solicită sau sunt de acord să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure exercitarea acestui drept, precum și buna administrare a justiției, cu respectarea principiilor contradictorialității, oralității și publicității.*

(5) *Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.*

(6) *Dezbaterile purtate de părți în limba maternă se înregistrează, consemnându-se în limba română. Obiecțiunile formulate de cei interesați cu privire la traduceri și consemnarea acestora se rezolvă de instanța de judecată până la încheierea dezbaterilor din acel dosar, consemnându-se în încheierea de ședința.*

(7) *Interpretul sau traducătorul va semna pe toate actele întocmite, pentru conformitate, atunci când acestea au fost redactate sau consemnarea s-a făcut în baza traducerii sale.*

respectarea *principiilor contradictorialității, oralității și publicității*. Dezbaterile purtate de părți în limba maternă se înregistrează, consemnându-se în limba română, interpretul sau traducătorul semnând toate actele întocmite, atunci când acestea au fost redactate sau consemnarea s-a făcut în baza traducerii sale³.

Astfel, față de cele arătate de inițiatori în cuprinsul *Expunerii de motive*, arătăm că prin *Decizia Curții Constituționale nr. 772/2009*, Curtea de contencios constituțional a statuat că legea pune la dispoziția părților, cetățeni români aparținând minorităților naționale, suficiente garanții procedurale menite să le asigure libertatea de exprimare, accesul liber la justiție, precum și dreptul la un proces echitabil.

În acest context subliniem faptul că reglementarea națională asigură un standard ridicat de protecție în materie⁴.

2. În ceea ce privește cetățenii străini și apatrizi care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română arătăm că potrivit prevederilor art. 128 alin. (4) din *Constituția României*, acest drept este asigurat gratuit numai în procesul penal, astfel că, potrivit *Constituției*, în procesul civil acesta se asigură pe cheltuiala părții. Prin urmare, soluția propusă la art. 18 alin. (3) din *Legea nr. 134/2010*, ar fi în contradicție cu dispozițiile constituționale care, astfel cum au fost redactate, fac distincție între cetățenii români aparținând minorităților naționale și cetățenii străini și apatrizi.

Astfel, în virtutea îndatoririi fundamentale înscrise la art. 1 alin. (5) din *Constituție* potrivit căruia „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”, în procesul de elaborare a unui act normativ trebuie asigurată compatibilitatea normelor cuprinse în actul normativ cu regulile statuate la nivel constituțional. Din punct de vedere material, concordanța normelor cuprinse într-un proiect de act normativ cu normele constituționale vizează înscrierea prevederilor noi reglementări juridice în litera și spiritul *Constituției*.

³ A se vedea în acest sens *Decizia Curții Constituționale nr. 772/2009* referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 14 alin. (5) din *Legea nr. 304/2004* privind organizarea judiciară;

⁴ De altfel, Curtea de la Strasbourg a arătat în jurisprudența sa că pârâtul într-un proces civil nu poate pretinde nerecunoașterea dreptului la un proces civil echitabil dacă el a fost asistat de un avocat care cunoștea limba în care se desfășura procedura și dacă natura procesului nu făcea indispensabilă participarea sa personală. De asemenea, într-o altă hotărâre s-a statuat că nu se poate invoca dreptul de a se exprima într-o altă limbă decât cea oficială dacă trăiește mai mult de 20 de ani în țara unde se află jurisdicția și dacă, în plus, soțul său vorbea această limbă și a fost autorizat să-i servească drept interpret - a se vedea pentru ambele exemple S. Guinchard, M. Bandrac, X. Lagarde, M. Douchy, *Droit processuel. Droit commun du proces, Dallloz, Paris, 2001*, pp. 514-516, apud V. M. Ciobanu, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, voi. II, Ed. Universul Juridic, București, 2016*, comentariul art. 18 NCPC, p. 76.

3. Cu privire la reglementarea procesual penală la care se face referire în cuprinsul *Expunerii de motive*, fără a intra în detalii cu privire la diferențele semnificative existente între scopul pentru care au fost edictate normele de procedură penală în raport cu cel al normelor de procedură civilă, arătăm că nici în cuprinsul prevederilor art.⁵ 12 din *Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare*, nu se face referire la modalitatea în care se realizează plata onorariului traducătorului autorizat.

În acest sens, precizăm că, potrivit prevederilor *Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, la elaborarea actelor normative este necesară o sistematizare a conținutului actului normativ. Astfel, prevederile art. 18 din *Legea nr. 134/2010* au caracter general, fiind stabilită cu valoare de principiu, limba desfășurării procesului. Tocmai de aceea acestea au fost plasate în cadrul CAP. II - *Principiile fundamentale ale procesului civil*.

Prin urmare, pentru a răspunde exigențelor de tehnică legislativă, conținutul proiectului de act normativ se sistematizează în raport de exigențele arhitecturii actului normativ, aspect deosebit de important mai ales atunci când vorbim de acte normative complexe, precum codurile⁶.

Mai mult, la analiza propunerii de reglementare trebuie avut în vedere domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă, precizat chiar în debutul acestuia, la art. 1 alin. (1), potrivit căruia Codul de procedură civilă stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă. În doctrină, normele de procedură civilă se clasifică, după obiectul lor de reglementare în norme de organizare judiciară, norme de competență și norme de procedură propriu-zisă, care, la rândul lor, se subclasifică în norme de

⁵(1) *Limba oficială în procesul penal este limba română.*

(2) *Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română.*

(3) *Părților și subiecților procesuali care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română ori nu se pot exprima li se asigură, în mod gratuit, posibilitatea de a lua cunoștință de piesele dosarului, de a vorbi, precum și de a pune concluzii în instanță, prin interpret. În cazurile în care asistența juridică este obligatorie, suspectului sau inculpatului i se asigură în mod gratuit posibilitatea de a comunica, prin interpret, cu avocatul în vederea pregătirii audierii, a introducerii unei căi de atac sau a oricărei altei cereri ce ține de soluționarea cauzei.*

(4) *În cadrul procedurilor judiciare se folosesc interpreți autorizați, potrivit legii. Sunt incluși în categoria interpreților și traducătorii autorizați, potrivit legii;*

⁶ *A se vedea în acest sens M. Grigore. Tehnica normativă, Editura C. H. Beck, București 2009, p. 211- 212.*

procedură contencioasă, norme de procedură necontencioasă și norme de executare silită⁷.

4. Potrivit prevederilor în vigoare (*Ordinul ministrului justiției nr. 1054/2005 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 178/1997 pentru autorizarea și plata interpreților și traducătorilor folosiți de Consiliul Superior al Magistraturii, de Ministerul Justiției, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția Națională Anticorupție, de organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, de birourile notarilor publici, de avocați și de executori judecătorești, cu modificările și completările ulterioare aduse prin Legea nr. 281/2004 și prin Ordonanța Guvernului nr. 11/2005, aprobată cu modificări prin Legea nr. 110/2005*), plata traducătorilor se efectuează de către tribunalul din circumscripția teritorială în care își are sediul instanța.

De asemenea, precizăm că adoptarea inițiativei legislative va conduce la dificultăți în interpretare și aplicare, cauzate de existența unei duble reglementări în domeniu.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative în forma prezentată.**

Cu stimă,

Viorica DĂNCILĂ
PRIM-MINISTRU

Domnului senator **Călin-Constantin-Anton POPESCU-TĂRICEANU**
Președintele Senatului

⁷ V. M. Ciobanu, T. Briciu, C. Dimu, *Drept procesual civil. Drept execuțional civil. Arbitraj. Drept notarial, Curs de bază pentru licență și masterat, seminare și examene*, Ed. Național, București, 2013, p. 58 și urm.